

MAGAZIN

ANUL X
Nr. 7 (113)

cultural-istoric și de informație

REVISTĂ A ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI

IULIE - CUPTOR

2003

ADRESA INTERNET

<http://www.geocities.com/magazinmr>

e-mail: magazinmr@yahoo.com

Despre sănătatea publică

La finele anului 1989 poporul român avea perspective de înviat:

- lipsa datoriei externe (ba mai mult creanțe de încasat de peste 6 miliarde dolari);
- spitale, cadre medicale și fabrici de medicamente suficiente față de populația țării;
- resurse minerale și energetice suficiente în țară (mai ales în perspectiva exploatărilor marine din Marea Neagră) cât și terenuri concesionate în Libia și Algeria;

- un grad de pregătire profesională și superioară la nivel mondial, a unei pătri largi a populației active;

- un raport mulțumitor între populația activă și inactivă, cât și în structura pe vârste a populației, etc.

Bineînțeles că erau și tarele regimului precedent:

- centralismul excesiv ce se manifestă în toate domeniile;

- lipsa de informare a specialiștilor care se datora "izolării" României Socialiste;

- o pondere prea mare a populației ocupată în agricultură;

- o structurare a industriei și a ramurilor energetofage în discordanță cu posibilitățile țării și a unei economii moderne;

- lipsa investițiilor din deceniul opt, ce a condus la rămânerea în urmă (învechirea) unor tehnologii;

- obiceiuri alimentare dăunătoare provocate de o alimentație de "supraviețuire"; iar legat de aceasta, lipsa unor principii alimentare, săruri, vitamine etc., ce a condus înainte de "Revoluție" (în ultimii ani din deceniul precedent), la "slăbirea" gradului de sănătate a populației.

O să rămânem pe acest tărâm al sănătății publice.

În anii de după "demolarea regimului precedent" (am spus demolare fiindcă s-a făcut prin distrugere de CAP-uri, fabrici, instituții și altele), sănătatea populației s-a înrăutățit, cu tot "huzurul" aparent. Adică, au pătruns în țară: alimente vechi (reînnoire stoc NATO), surrogate de toate felurile pline de E-uri,

medicamente expirate sau la limita termenului de garanție, etc.

ÎN ACEST NUMĂR:

- OAMENII TREBUIE SA SUFERE
- DE VORBĂ CU CELLA DELAVRANCEA
- UN RĂZBOINIC AL NORDULUI

Ec. drd. Ștefan TARJOC
(continuare în pag. a 6-a)

Conștiința noastră este un judecător drept și nepărtinitor, pus de Dumnezeu nouă; ea întotdeauna judecă drept și socotește lucrurile după dreptate în cele ce noi supărăm pe Bunul Dumnezeu. Acest lucru îl dovedește și dumnezeiescul părinte Ioan Gură de Aur zicând: „Și pentru care pricină ne a pus Dumnezeu nouă în mintea noastră judecător care totdeauna priveghează și este treaz? Despre știința gândului zic, căci nu este nici un judecător atât de priveghetor între oameni precum este știința gândului nostru. Căci judecătorii cei de afară și de bani se strică și de măguliri se slăbănesc și de frică se fățarnicesc și de multe altele care strică hotărârea lor cea dreaptă. Iar divanul conștiinței la nici unele din acestea nu știe a se supune. Ci măcar bani de vei da, măcar de o vei lauda și o vei măguli, măcar de o vei îngrozi sau măcar orice alt lucru de vei face, dreapta hotărâre va scoate asupra gândurilor celor ce au greșit. Și însuși cel ce a făcut păcatul, singur pe sine se va osândi, măcar de și nimeni nu-l va pări pe el. Și nu odată sau de două ori face aceasta, ci de mai multe ori și în toată viața. Și măcar multă vreme de va trece, niciodată nu va uita cele ce au făcut.

Ilie CLEOPA

O bijuterie din poezia lumii

Hai mai bine despre copilărie să povestim, căci ea singură este veselă și nevinovată. Și, drept vorbind, acesta-i adevărul.

Ion Creangă

CARELE

Carele veneau din depărtare
Scârțâind sub cer de coviltire
Și pe drumul prăfuit de soare
Se-adunau copiii în neștire.

Pîlpîia un felinar sub osii
Caii se-ndemneau fără putere
Și-un mocan sărman cu albă cușmă
Tot striga pe uliți „hai la mere”.

Astăzi plânge un copil în mine.
Stau și-aștept la poartă în zadar,
Căci pe drumul prăfuit de arșiți
Nu se mai zărește nici un car.

Site cu porumb primea în mână
Omul ce pe drumuri sta hoinar
Și în site ne-așeza îndată
Merele cu dungii de chilimbar.

Nicolae NASTA

Poezie publicată în revista "Argeș", anul VII, nr. 4, (71) - aprilie 1972

Călătorii interioare

Glasuri și doruri

Mă trezesc, de la o vreme, la orele mici ale nopții, când zorii stau ațipiți încă în mâinile întunericului. Deschid ochii în bezna odăii, ca la un semnal necunoscut, venit nu se știe din care tărâmuri. Cum devin din prima clipă pe deplin lucid, mă cuprinde pe loc o aprigă neliniște, iar inima îmi bate să îmi spargă pieptul. O potolesc doar aprinzând lumina pașnică a veiozei și dând drumul la un firicel de apă în chiuveta de la bucătărie, spre a mi umezi ochii și gura. Apoi, primul meu gest este să deslușesc, pe fereastra întunecată, cerul, pe care sticlesc, în nemărginire, constelațiile. Le privesc îndelung, ca pe niște prietenoase chemări, după care îmi întorc privirea spre strada mea, pustie la ceasul acela, și disting blocurile făcute de beton, cu ferestrele oarbe, fără lumini și carosabilul umed, traversat de vreo pisică sau un câine vagabond. Totul arată încremenire și tăcere, ca și cum ar fi suspendat pe o planetă necunoscută, și numai ceaiul aromat, fluierând în ibric, îmi trezește simțurile și îmi alungă acele sentimente de profundă neliniște și pustietate din momentul trezirii mele neașteptate.

Se tot vorbește, de la o vreme, de depresiile vârstei, care cuprind omul în ghearele lor, dar și de gândul, tot mai agasant, ce ne dă târcoale de la anumiți ani încolo. Vor fi toate acestea

adevărate? Eu nu știu. Eu știu, în schimb, despre această neliniște a mea, ce mă cuprinde la aceste ore mici ale nopții, când eu mă trezesc pe neașteptate, și mai știu încă ceva, un lucru extraordinar; că de fiecare dată când mă văd treaz, când, încă în jurul meu tace totul, știu exact, că chiar în acea clipă supremă, spiritul

meu devine de o claritate extremă, o dată cu trupul, pregătit, parcă, de fapte mari, pregătit să o ia, parcă din loc spre acte mărețe.

Ion ARIEȘANU
(continuare în pag. a 2-a)

SĂ-I LUĂM PE RÂND, SĂ-I CUNOAȘTEM ȘI APOI...

Există oare ceva mai odios, mai murdar decât politica? Numai cel mai infect cuplărai poate să întrecă haznaua colcăitoare a politicianismului! Fugeam de ea dintr-un profund îndemn al firii mele de om naiv și liber, ca molia de naftalină. Politicienii îmi păreau niște

tembelilor hotărâți, să se pricopsească a incapacabililor decizi să se afirme, a paranoicilor dornici de a-și impune toate poftele și „ideile” ce li se năzar în mintea strămutată din capul de pe umeri în capul ce stă pe scaunul puterii; a filfizonilor, otrepelor și curvelor, paraziților și fanților, ginerilor, lingăilor, nepoților și cumetrilor... așa îmi părea suprastructura ce se cheamă politică.

Dar hai să vedem cine ce vrea?! Să-i luăm pe rând, să-i cunoaștem și apoi să-i judecăm.

Unde, la cine să mergi?

La liberali? Ehei parcă aici ar fi fost de mine. Nu de altceva, dar pentru că aceștia au făcut ceva; Independența, Unirea cea mare, șoselele, au împânzit țara cu școli, biserici și au crescut un capital bancar redutabil, jigăritul leu românesc de astăzi jucând pe vremea lor rol de leu bengalez de valută forte. Erau serioși strașnici în tenacitatea lor și abili totodată. Sobri necruțători față de legile morale ale conduitei. Acolo mă voi înscrie mi-am zis...

Virtuțile aceluia partid în care credeam și înspre care îmi îndreptam cugetul erau doar o amintire.

Teohar MIHADAȘ
(continuare în pag. a 2-a)

CUCERIREA DACIEI DE CĂTRE ROMANI

Europa de ieri

DE LA SADOVA LA SEDAN

Din 1862, spațiul german a intrat sub noi auspicii odată cu venirea marelui Bismarck – președinte al Consiliului de Miniștri al Prusiei. Unificarea Germaniei „prin fier și sânge” nu mai pare deloc acum doar o iluzie. Timpul confruntării sosise. Lupta se da pe viață și pe moarte. Doar patru ani, și Prusia lui Bismarck se confrunta cu două puteri vecine – Austria respectiv Franța. Supremația și spațiul germanic – erau cele două deziderate puse în joc. Dar victoria a fost clară. Sadova, micuța localitate de la est de Praga, în actuala Cehie, poate sta oricând mărturie. Aici la 3 iulie 1866, în bătălia cunoscută în istorie și sub numele de „Bătălia de la Königgrätz”, trupele prusace au înfrânt decisiv armata austriacă, deschizând astfel drumul spre desăvârșirea unității germane și proclamarea supremației noului imperiu. O parte dintre vecini nu mai constituiau de acum nici o piedică.

Rămăne numai Franța...

Iar Franța nu mai putea rezista mult timp... numele orașului Sedan, situat în partea de nord est a Franței, în regiunea Champagne pe râul Meuse a intrat în istorie datorită tragicei bătălii ce s-a purtat aici în cadrul războiului franco-prusac (1870-1871), când trupele franceze au fost încercuite și decisiv înfrânte de cele prusace la 1 septembrie 1870, provocând astfel căderea celui de al doilea imperiu al lui Napoleon al III-lea (1852-1870) și proclamarea republicii și a vestitei Comune din Paris (1871).

Termenul de „Sedan” a devenit aproape sinonim cu dezastrul cu înfrângerea absolută.

Pentru Franța și pentru francezi, la Sedan s-a încheiat o pagină de istorie ilustrată și de glorie. Prusacii învingători au devenit de acum „inamicul numărul unu”.

Marile puteri europene erau la ... „schimbul de ștafetă”.

Dr. Dumitru GAROFIL

Desigur că marea majoritate dintre noi, știu că decenii la rând în Senatul de la Roma se concluziona în discursuri:

- „Dacia trebuie ocupată!”. Iar cel care a

avut acest prilej, a fost Traian în anii: 101-102 d.Hr. și 105-106 d. Hr. Întreruperea campaniei de cucerire în anul 102 d.Hr. nu este cunoscută pe deplin, mai ales în ceea ce privește: motivele acestei întreruperi, când trupele romane obținuseră victoria de la Adamclisi asupra uniunilor de triburi geto-dace (aliate ale lui Decebal care i-au determinat pe romani să construiască Mausoleul de la Adamclisi), iar trupele romane ce trecuseră Dunărea pe la Drobeta (Turnu Severin) ajunseseră până sub zidurile Sarmisegetuzei Dacice, după câștigarea confruntărilor de la Tapae (Banat).

Ce l-a determinat pe Traian să semneze o pace care părea multora defavorabilă lui? Ce probleme strategice s-au ridicat că l-au determinat pe marele conducător de oști la această soluție!? După unii istorici cauza acestei întreruperi a campaniei militare în plin război glorios au constituit-o: iazigii și marcomanii, triburi germanice aliatale Romei, dar care de la începutul războiului (101 d.Hr.) nu s-au alăturat armatelor lui Traian.

Se pare că acestea în ciuda angajamentelor față de Roma, stăteau în expectativă în afara teatrului de război, gata să intervină alături de câștigător, urmărind în partea cui înclină balanța, sau mai mult: lăsând armatele rivale să se măcelărească între ele și intervenind la final (când s-ar fi slăbit destul) să își atingă scopul: invazia Romei.

Se pare că vestea primită de la un „spion” (de teapa lui Bicilis care a trădat secretul ascunderii auruilor dacic sub apa Sargeției), prin care era informat, când înclăștarea dacoromană era la apogeu, că iazigii și marcomanii se pregătesc să atace Roma (rămasă fără o apărare suficientă), l-a determinat pe Traian să întrerupă brusc și nedecis prima lui campanie în Dacia și să semneze cu Decebal,

o pace pare-se favorabilă acestuia, pentru a câștiga timp să-i pacifice” pe acei „foederati” (aliați) germani. Se pare că confruntarea dintre aceștia și romani s-ar fi produs în Banat (la Teremia Mare de azi), unde s-a găsit în anii 1977-1979 mormântul unui conducător din aceste triburi germanice, înmormântat cu cal cu tot. De fapt s-au găsit: un coif de argint aurit și paftale din același metal, descoperite nedată atunci publicității din cauza inscripției cu caractere runice (germanice), de pe coif, ce ar fi dat naștere la interpretări nedorite în acea perioadă. Obiectele respective (date ca provenind din acea perioadă) au fost inventariate de revizorul Macău (care trăiește și poate mărturisi) la Muzeul Banatului, pentru ca ulterior la o vizită în Timișoara a Elenei Ceaușescu să fie luate la București.

În concluzie, Traian a beneficiat de „informatori”, care l-au ajutat să-i „pacifice” pe iazigi și marcomani (dacă n-a fost cumva diplomație tip Decebal), după care, după trei ani (timp în care și-a întărit legiunile și a comandat un pod peste Dunăre lui Apolodor din Damasc) a continuat și a desăvârșit ce a început, - cucerirea Daciei. Las istoricilor plăcerea să povestească cât aur a luat Traian din Dacia și cum s-au ospătat romanii timp de jumătate de an, cât a durat sărbătorirea acestei mărețe și istorice izbânzi, ce a ocupat cca. 15% din teritoriul Daciei de atunci.

Stefan TARJOC

Glasuri și doruri

(urmăre din pag. 1)

Sorb ceaiul în liniște și tihnă și rămân fermecat de aceste elanuri ale minții și inimii trezite în mine la aceste ore mici și atât de neprielnice ale nopții. Apoi, la o vreme, cum lichidul din ceașcă se termină și trupul se moleșește, și cum noaptea rece pune iarăși stăpânire pe mine, cu simțurile ațipite, din nou, recad în patul cald, în care îmi fac culcușul până în ziua.

Atunci când mă trezesc, în fine, de a binelea, îmi dau seama că elanurile mele nocturne par a fi niște simple vise îndepărtate și de neatins, iar eu trebuie să mă reîntorc la eternele activități obișnuite ale zilei: merg cu coșul la piață, de unde aduc lapte, pâine și brânză. După care pregătesc dejunul, cu o bucată de pâine prăjită, o cafeluță, și un bob de brânză albă. După care ascult știrile, la minuscul meu aparat de radio. Și, în fine, după care deschid fereastra, ca aerul fraged să mi curețe oada de întuneric și de duhneala nopții. Ațintesc, apoi, neapărat, cerul nemărginit și aștept, de fiecare dată, ceva. Dar știu că aștept degeaba. Deoarece, de acolo, nu mai vine semnalul ciudat, care îmi venea la orele mici ale nopților mele treze, așa încât părăsesc cerul și recad în obișnuințele mele cotidiene. Recad, să zic așa, din starea mea de grație și de visare și de elen nocturn, în banalitatea firească a zilelor netede, atât de mult asemănătoare una cu alta. Și atunci, îmi umplu golul zilelor cu te miri ce... Mătur frunzele pălite de frig. Duc gunoiul. Privesc strada. Fără să știu ce văd pe ea. Frunzăresc o carte. Fără să știu ce mi rămâne din ea. Scriu o însemnare. Fără să bănuiesc că inima mea nu participă la ea. Privesc un film. Fără să am habar ce pozne fac eroii de pe ecran. Și, vedeți, așa, toate acestea intră în rânduiala și obișnuințele mele obișnuite. Însă, ciudat este că, nimic, dar absolut nimic, din toate acestea nu mi aduc, o secundă măcar, un picur din elanul arzător al nopților mele treze. Nimic nu mă înflăcărează atât de profund, și de apropiat, de sentimentul nemuririi, ca acele scurte dar aprinse elanuri nocturne ale mele, când rămân fascinat în fața cerului adânc, covârșit de constelații. Și când duhul meu, ca la un semnal nelămurit, venit din eter, ar vrea, parcă, să o ia razna din loc (dar de unde aripi?), și să străbată universul nepătruns, acolo unde știu bine că îl cheamă doruri și glasuri fără de nume și fără de moarte.

Oamenii trebuie încă să sufere

Au mai înțelepții, Inițiații, marii Ghizi care și au stăpânit personalitatea au putut lăsa să se mani-

festate natura lor divină și să lase moștenire omenirii o operă de neuitat, eternă. Asemenea ființe au existat întotdeauna — istoria ne-a păstrat amintirea lor — dar sunt mult prea puțin numeroși, în comparație cu toate aceste personalități care populează pământul și dau curs liber instinctelor lor inferioare, lăcomia, ostilitatea, răzbunarea. Când asemenea ființe au responsabilități politice într-o țară, nu pot face decât victime, iată de ce războaiele nu se vor opri niciodată: din cauza acestei filozofii a personalității. Atât timp cât oamenii nu își vor schimba filozofia, nu se vor produce ameliorări ade-vărate: vor exista totdeauna, undeva în lume, războaie și mizerii. Dacă împărăția lui Dumnezeu nu a venit încă, este pentru că toți lucrează pentru o politică inspirată de personalitate. Da, când analizez sco-purile politicii, văd că ele sînt tot-deauna mediocre. Ah! evident, ele sunt prezentate în culori trandafirii și ornate pentru a uimi galeria. Dar în realitate, adesea, aceasta înseamnă: scoală-te, ca să mă așez eu în locul tău. Toți la fel! Dar încet-încet se va observa că nu se pot face viori din orice lemn, ci trebuie găsit lemnul convenabil.

Da, oamenii politici trebuie să fie pregătiți, instruiți în Școli inițiatice, în caz contrar, ei vor continua să antreneze popoarele spre catastrofă.

Toți aceia care sînt acolo, care vorbesc, gesticulează, în discursuri sforăitoare, oare ce intenții ascunse au în realitate? Lumea dă năvală pentru a-i asculta și cum nu există deloc clarviziune, se ambalează, îi aplaudă și îi urmează. Astfel, orbii sînt conduși de alți orbii. Dar știți ce se spune: «Orbii conduși de alți orbii se prăvălesc împreună în prăpastie» Din nefericire, întotdeauna este prea târziu când se realizează această orbire generală: catastrofele au și apărut. Priviți pe Hitler, Stalin și atâția alții: ce călăi! ce monștri! și mulțimi întregi îi urmau și aclamau...

Eu, de asemenea, lucrez pentru o politică, dar pentru o politică care nu este inspirată de personalitate. Ceea ce este trist, este că există foarte puțini oameni care sesizează aceste idei. Mergeți și vorbiți-le de o politică inspirată de individualitate, generozitate, dezinteres, lumină: nimeni nu vă va urma. Dar vorbiți-le despre a distruge și incendia, aceasta va place imediat miilor de oameni. De aceea scuzați mă că v-o spun, oamenii trebuie încă să sufere.

Omraam Mikhaël ADĪVANHOV

SĂ-I LUĂM PE RÂND, SĂ-I CUNOAȘTEM ȘI APOI...

(urmăre din pag. 1)

Conducătorii lui nu mai erau firoșii, încăpățânații dregători de o teribilă și iscusită cerbicie, ci niște posesori de capitaluri pe care erau dispuși să le pună la dispoziția aceluia care făcea oferte mai avantajoase.

Lucrul acesta s-a dovedit, cu rușine, la judecata mareșalului Antonescu, unde spre deosebire de stâncosul Maniu, care s-a comportat cu aspră demnitate, Brătianul, urmașul marilor Brătieni, s-a comportat dimpotrivă și nu fabulează căci am fost de față, în sală — ca un negustor umil, ca un jalnic cămătar.

Mă voi duce la partidul care se cheamă al țăranilor; la urma urmei, tot ce a dat țara aceasta, de la țărani ne vine. Ei sunt seva existenței noastre, țărănimea constituie rezervorul de forță biologică vitală, morală și intelectuală a neamului. Prin răbdarea și statornicia lor, prin înțelepciunea și moccnita lor dragoste față de nume și limbă, dar și omenoși, cu teribil dispreț față de tot ce ne-a fost ostil, ei, țăranii au asigurat afirmarea noastră în istorie, căci, dacă era după cei ce ne-au condus demult trebuia să fim altceva decât ceea ce suntem. Împotriva limbii oficiale din cancelariile domnești, ca și împotriva aceleiași limbii oficiale, din biserici, care era, timp de veacuri, când slavonă, când greacă, acești țărani, lor înșiși împărăți și prelați și-au păstrat ființa cu numele și limba ce le-a fost hărăzită, au rezistat ca nici o altă nație, au ieșit apoi când a fost să fie, în lumină și s-au afirmat,

omenia, această lege morală descoperită de ei de a lungul suferințelor și a răbdării, fiind principiu de conviețuire pașnică, înaintea căruia toate aceste pompoase stipulațiuni din nu știu ce găunoase declarațiuni și charte și convenții apar ca niște caraghioase țigănești cântece de inimă albastră. Și apoi, mai are acel partid în fruntea sa un bărbat, în fața staturii căruia președinții SUA par niște sefi de raioane ale unor arhiaprovizionate și arhiluminate super-marchetinguri de cosmetice.

M am dus deci la cei care își ziceau că sunt în partidul țăranilor... Cumplită dezamăgire! Toți aveau aerul unor câini care, la stână când baciul s a așezat la masă împreună cu păcurarii, stau toți, rezimați în coada nerăbdător mișcător, și așteaptă să li se arunce la fiecare, băbucul de mămăligă, să-l îmbrace și să se retragă fiecare în bârlogul său. Oportunism mai rudimentar nu am mai întâlnit. Nu nutreau nici un alt sentiment decât acela al unei moccnite năzuinți viclene spre pricopsală prin putere. Atât. Oamenii din jurul stâncosului sfînx de la Bădăcini, cu rasisme excepții, erau niște hahalere ahtiate după averi și putere pe care le urmăreau cu grobiană lipsă de scrupul. N-aveau nici un Dumnezeu, deși majoritatea lor, la vârf era greco-catolici. Nimic din mesianismul corifeilor iluminatelor școli de la Blajul lui Inochentie și al altora asemeni lui!

N-ai ce căuta nici aici mi am zis.

La Bușteni într-o vară cu Panait Istrati, Cincinat Pavelescu și Stan Golestan

În luna iulie a îndepărtatului an 1934, la Bușteni, Panait Istrati mai respira printr-un sfert de plămân. Cunoșteam lupta lui eroică, dusă deopotrivă cu boala, cu munca și cu oamenii. Iată de ce, atunci când l-am văzut în mijlocul nostru, am rămas surprins. Eram printre cei mai tineri scriitori care își petreceau

Ion Th. Ilea, vizat de Eugen Drăganescu (1967)

câteva săptămâni de odihnă la Casa Scriitorilor din Bușteni. Și dintre toți, poate cel mai puțin cunoscut de el. Eu îi sorbisem opera pe nerăsuflăte și mărturisesc că eram destul de înfometat și asupra agitatei sale vicți sentimentale. Aveam să mă lămuresc însă curând.

Veșnicul frământat de idealuri generoase, marce și devotatul prieten, care a fost Panait Istrati, știa că n-are ce căuta la Bușteni cu ceea ce îi mai rămăsese din plămâni. Nu era însă nici prima și nici cea din urmă imprudență a lui. Obișnuit cu gândul morții, o sfrunța cu risipă de energie, care cred că a intimidat până și inevitabila scadență.

Tot la odihnă, și la aceeași casă a scriitorilor, se aflau Stan Golestan și marcele noastre epigramist Cincinat Pavelescu. Eram cunoștințe vechi, legăturile lor se formaseră cu ani în urmă la Paris.

Apreciat de Enescu, și ca prieten și ca talentat compozitor, Stan Golestan plecase din țară de tânăr, stabilindu-se la Paris în anul 1896. Înalt, cu părul alb-bogat, cu mustață neagră, jovial și boem, Golestan împrumutase tot farmecul Parisului, care i se infiltrasese în tot ce făcea și spunea, într-un fermecător amestec franco-român. Nu plecase în Franța după hoinăreală și ușoară chiverniseală. Se dusese acolo, ca să muncească pe brânci. Pornise la drum cu o zestre divină: muzica populară românească.

Nu a trădat-o niciodată. S-a inspirat mereu și temeinic din ea, a iubit-o cu pasiune și a slujit-o consecvent, ca pe cel mai frumos ideal al vieții sale. Cariera lui era atunci la apogeu. Numit profesor la Școala Superioară de Muzică din Paris, compozitor reputat, era și criticul muzical al ziarului *Le Figaro*. Generos și bun, sufletul său era deschis oamenilor și muzicii. Aveam impresia, stând lângă el, că-și

transformase viața într-o sărbătoare, așa cum numai puțin înțelepți reușesc. Nu știu de ce, ori de câte ori venea spre mine cu mâna întinsă, mă așteptam să-mi anunțe o nuntă, o bucurie sau vreun triumf românesc. Îl ajutase la Paris pe Panait Istrati, înaintea ca marcele povestitor să fi devenit celebru. «Am intuit în figura asta, de ascet revoltat, una din capodoperele literaturii românești» — obișnuia el să spună, cu surâsul acela permanent și învăluitor, mai tirziu, când întâlnirile noastre comune deveniseră un obicei și o necesitate.

Cincinat Pavelescu era tot la apogeu și era, mai ales, Cincinat. De neuitat, de neconfundat, de necontrazis. Foc, pară și spirit. Mușchetar echipat, ca pentru a intra peste o clipă la rege, cu o floretă mică și umplută cu cerneală, care zgăria cu repeziciune hârtia și victima. Gesturi mari, de senior care pregătește o cruciadă, fraze scandate cu ironic sau cruzime, după împrejurări, cu convingerea, pentru auditor, că se reintrupează un senator roman supărat pe vreun Catilina. La el, bucuria de a trăi era pustiitoare și organică.

Eram, așadar, toți trei acolo, la Bușteni, când un om cu un singur sfert de plămân, și totodată cel mai celebru și mai chinat dintre noi, cel mai trist, cel mai revoltat, poate cel mai pătimaș, într-una din multele, dar și ultimele provocări aruncate morții, venise să-și vadă prietenii. Sufletele mari se cunosc după creditul acordat acestei noțiuni discreditate de mari trădări sau meschine simulări. Panait Istrati era însă un mare prieten, și o trăsătură dominantă a caracterului său a fost această dragoste de om și de frate.

Altă trăsătură a acestui caracter pasionat era eroismul. În relațiile cu oamenii, își ascunde boala, suferința, sentința. E volubil și expansiv, combativ și frenetic în discuții. Scrie enorm, susține o vastă și regulată corespondență cu mărunții meseriași din Franța, cu Romain Rolland, cu femeile pe care le-a iubit sau le iubește, cu prietenul său de nădejde Nikos Kazantzakis, marele romancier grec, viitor laureat al premiului Nobel (n.r. Nikos Kazantzakis nu a primit niciodată premiul Nobel din pricina prea bine știute).

Cunoscându-i boala, dar și voința, acesta îi scrie, printre altele, surprins și entuziasmat: «More Panaitaki! Scumpe Lazăre, care n-ai nevoie de Isus, o, super-Lazăre, te salut! Ce bucurie, să trăiești pe acest pământ și să iubești! Să iubești un hauduc drăcos, care după fiice cadere rămâne mereu în picioare! Te salut, frate, tovarăș de pozne, Ulysse etern!»

Sosirea la Bușteni a lui Panait Istrati s-a produs într-o zi când Stan Golestan și Cincinat Pavelescu erau plecați la Sinaia, în lipsa lor, am avut norocul să fiu ales de el ca tovarăș de drum și conversație. Drum lung, nepermis de lung pentru acest bolnav, care uita că este bolnav, pe cărării înalte, de munte, parcurse cu neașteptată ușurință. De ce m-a ales tocmai pe mine, tânăr poet căruia abia îi apăruse al doilea volum? Nu știu. Sau poate unde, de obicei, oamenii comunicativi aleg d-al de muți ca mine, care știu să asculte și să zâmbească pe furiș, hoștește.

A doua zi, epuizat de drumul făcut, Panait Istrati dormea, când m-am întâlnit cu Cincinat: - Campion al tăcerii, ai profitat de absența

noastră și ni l-ai furat pe Panait. Răscumpără-ți greșeala, și îndată ce se va trezi adu-l la mine. Sunt împreună cu Golestan. Nu se admit absențe. Singurul care are voie să tacă ești tu.

Peste vreo oră mă conformam și asistam la îmbrățișările celor trei prieteni. Aveam să fiu martorul unei discuții care provoca, pe rând, scânteii, lumini și fulgere.

O primă surpriză: Cincinat Pavelescu, maestrul neincoronat al acestui gen de dispute spirituale improvizate, n-a rămas singur în arenă, așa cum se întâmpla de obicei după câteva replici mai acidulate.

Cunoscuta lui patimă în discuții nu era singulară. Aș putea spune că, pe măsură ce trecea timpul, Panait Istrati se încălzea și mai mult și nici chiar celebrele «leacuri» ale lui Cincinat, pentru domolirea adversarului, nu mai aveau efect. Doi mari vorbitori, dezlănțuiți într-o înfruntare căreia, din nefericire, i-a lipsit stenograful.

Îmi aduc aminte, clar, de una dintre aceste dispute ale lor. După apariția cărții *Spovedania unui învins*, un înalt prelat catolic din Paris încearcă să-l convertească pe Panait Istrati la catolicism. Câștigul ecclésiastic ar fi fost, fără îndoială, redutabil: un scriitor proletar, devenit catolic! Cunoscând terenul, Cincinat, de profesiune procuror, atacă dintr-un început, frontal și necruțător, în punctul cel mai vulnerabil:

- Mărite ex-proletar, un descendent uitat, dar cu monoclul, al familiei Borgia, îți salut pașii de recent credincios lângă zidurile Cetății Eterne. Fii binevenit și fă bine de ne confecționează cât mai mulți îngeri.

— Cu o condiție: să accepti să-i trimiți pe toți într-o îndreptarea ta.

Panait Istrati și Stan Golestan

— Dacă găsești prin mistica ta traistă de binefăcător ceva, care să semene cu cea veșnică ispită, ce se numește femeie, trimite-mi și mie câteva exemplare, chiar dacă va trebui să intri într-o nouă penitență.

- N-ai obosit, Cincinat, și mă bucură. Povestea și tainele dragostei văd că la tine înfloresc fără încetare. Ori te-au iubit toate ori n-ai iubit pe niciuna. Nici o tristețe pe chipul tău, în privirea ta.

- Mă prefac că n-am timp pentru tristeți, Panait în fond, femeile sânt prea frumoase, ca să fim triști.

- N-am putea să le facem și mai credincioase ?

- N-avem nici un interes. Primii care s-ar plictisi am fi noi.

- Cred că am fi însă niște plictisiți fericiți!

- Pentru monotociști, ca tine, poate. Pentru un sultan, ca mine, nu.

- Acum câțiva ani, la Paris, erai mai puțin zeflemitor cu credința și mi se părea că matelotul de cursă lungă Cincinat ancorase definitiv în rada unui port numit Viardot.

Aluzie la prima soție a lui Cincinat Pavelescu Alice Viardot, cunoscută pianistă (n.r.)

- Gravă eroare valahă. Am înlăturat-o pe parcurs, cu ajutorul unei imprecății adresate strămoșilor.

Seninul, olimpiantul Stan Golestan se amuză copios:

- S-au întâlnit - *Fuga de Bach și Apassionata*. Adică s-au întâlnit din nou. Așa mi-au făcut și în Montmartre câteva nopți. Consumatorii de la celelalte mese deveniseră spectatori care aplaudau pe rând replicile.

Intervenția lui Golestan îl încită la malițiozitate pe Istrati:

- Asupra operei tale fundamentale, *Îți mai aduci aminte, doamnă!* ai mai revenit cu oarecare modificări de substanță, dragă Cincinat?

- Nu râde, Kiră, nu râde de ea, la baza operelor noastre fundamentale tot dracul împielit de femeie se află! Iar dacă va fi să-i aduc o modificare, singura va fi aceea a convertirii prea frumoasei la o nouă religie.

- Ce vezi tu rău sau urât în faptul că aș trece la catolicism ?

- Din partea mea, poți să porcezi cât de curând și la o hirononisiere. Relațiile mele cu lumea catolică, în ciuda cultului meu exagerat pentru femeie, sânt convenabile. Dacă tu crezi că poți, după toată viața pe care ai dus-o și ai scris-o, să apari astfel în fața lumii, îți fac rost și de-o parohie, să zici bogdaproste.

- Așa să fie? - se întoarse Panait Istrati spre Stan Golestan, care, liniștit și surăzător, veghea disputa celor doi.

- Așa-i, Panait!

- Deci, după părerea voastră, mă fac de râs. - Lui Washington îi stătea bine general, sfântului Petru ca apostol, Ioani d'Arc ca martiră, și mie ca epigramist. Nu poți fi Panait Istrati de două ori, în două ipostaze diferite. Mai ales când te cunoaște și te privește o lume întregă.

Panait Istrati a privit spre fereastra larg deschisă, ridurile feței sale pară să-au adâncit și prelungit, a tușit sec de două ori și a murmurat:

- Mai e atât de puțin, încât n-am voie să mai fac greșeli atât de mari... Aveți dreptate. Și apoi, brusce, deconectat, așvârlind parca o umbră supărătoare: năzdrăvan al ironiei românești și europene, ai învins prin umorul tău știința teologică și diplomația unui cardinal. Schimbă subiectele. Trece de la femeie la cele religioase, îți garantez succesul.

- La paradoxurile de care este capabil, nici cu n-aș fi surprins, întări Stan Golestan.

Ion Th. ILEA

D a m i n o z e
Chestia cu dezidenții,
Mîrcea, s-o-nțelegi de poți;
Ieri eram doi trei pe Bega,
Iar acum suntem toți!

După ce am ieșit din închisoare de la condamnarea pentru tentativă de trecere a frontierei, toți scriitorii din Timișoara (cu două trei excepții) mi-au întors spatele; și nu numai ei:

Ca frontierist ratat,
Doamnă nu m-am așteptat
Soarele și fratele
Să-mi întorcă spatele!

Tot în perioada respectivă am fost refuzat de un grup de scriitori ce se deplasa la Topolovațul Mare, unde-i aștepta cu un banchet împărătesc Marele Josu:

În Parnas cu vinuri fine
N-a fost loc și pentru mine:
Cei cu lira, cei cu osul,
Mă priveau de sus în ... josu!

Damian URECHE

De vorbă cu Cella Delavrancea

- Vreau să spun că pe Barbu Ștefănescu Delavrancea...

- Nu mai spune Ștefănescu, că niciodată nu s-a chemat Ștefănescu. Pot să-ți spun că tata se irita. Tata zicea: „Sunt fiul lui Ștefan. Acest Escu a nenorocit toată cochetația și frumusețea numelor românești”. Așa spunea: Escu, Escu e teribil”.

- V-aș ruga să ne întorcem puțin acasă, la părinții dv., să evocăm ceva din atmosfera de acolo, prezența în acel univers a lui Vlahuță, Caragiale, cei doi foarte buni prieteni ai tatălui dumneavoastră.

- Așa opuși ca temperament, nu-i așa?

- Exact.

- Așa de opuși și aveau locuri așa de mari în sufletul tatălui nostru. Natural, cu o duioșie mai mare pentru Vlahuță. Cu Vlahuță era frate de cruce. Nu știu dacă știți dumneata, probabil că nu știți, nici nu știu cine știe afară de noi bineînțelese cum s-au întâlnit Vlahuță și tata pentru prima oară. Tata era tânăr, fusese trimis de mai multe persoane deștepte, și care-l admirau pe atunci, ca să isprăvească studiile la Paris și era întreținut de aceste trei, patru persoane. Vlahuță era în țară, nu știu unde, în provincie. În aceeași zi, nu se cunoșteau, poate chiar la aceeași oră, cel care era la Paris a scris o scrisoare de o prietenie grozavă pentru Vlahuță și Vlahuță a scris o scrisoare de o mare prietenie lui Delavrancea, care era la Paris. E ceva ciudat nu? A avut loc un fel de coup de foudre în spațiu, aproape de aceeași oră, în aceeași zi. Unul și altul au primit o scrisoare care începea cu „Frate Barbule”, și dincolo cu „Frate Alecule”. Și scrisorile s-au întâlnit și răspunsurile au fost tot așa și tata entuziasmat a plecat imediat în România să-și cunoască fratele, că și propuneau să fie frați de cruce. Foarte ciudat acest lucru.

- Alțeva îl chema spre Caragiale, de bună seamă!

- Caragiale îl cunoștea dinainte pe tata; tata îl admira, îl judeca, știa, zicea: „Grecu are un suflet ascuns”. Îl cântărea foarte bine pe Caragiale, care uneori pentru o vorbă spirituală, așa, era capabil să offenseze, ceea ce tata nu făcea niciodată.

Grigore ILISEI

ISTORIA RĂSPUNDE PRETENȚIILOR

„Ă vorbim fățiș, lăsînd la o parte politica struțului cu capu-n nisip.

Ministrul de Externe al Ungariei ni cere, pentru ca relații care ni se spusese că sînt bune să se „dezinfeceteze”, îndeplinirea unor anume „condiții”. Trebuie ca „Bucureștii” „să se puie pe terenul reali-tăților”, „inspirîndu-se de *ideile epocii*”. Altfel „Isto-ria va cădea cu toată greutatea ei asu-pra României”.

Trei lucruri deci, în această tonitruantă somație: „realitățile”, „ideile epocii” și „greutatea Isto-riei”.

Ministrului de la Pesta iată ce-i răspunde un isto-ric:

„Realitățile” sînt imensa majoritate românească

în ținuturile de peste munți pe care le stăpînește România, plătindu-le cu opt sute de mii de morminte.

„Ideile epocii” la oamenii cumiți sînt dreptul de a trăi al fiecărui popor pe pămîntul pe care-l muncește.

Iar cum „cade greu Istoria” asupra țării o arată întreg procesul de iremediabilă lichidare al Ungariei supranaționale, căreia i-a urmat un stat național, cu care, ca și cu ungurii de la noi, dorim a trăi în relații de perfectă omenie, oricât s-ar luneca în vorbe oameni cari-și uită responsabilitatea.

N. IORGA

„Neamul românesc” anul XXXIV,
nr. 262 din 28 noiembrie 1939 p.1

VIAȚA ȘI OPERA LUI GEORGE MURNU

Între credințele și obiceiurile vechimii, George Murnu evocă din vremea copilăriei sale *Culinda liguciarilor*, adusă de vlahii purtători de tradiții bizantine pe pămînturile Veriei: „La sărbătoarea Anului Nou tineri înzestrați cu măști și săbii, cu clopote, jucau, cîntînd și învîrtînd sabia în mîna, spre a vîna spiritele rele și încăierările lor nu erau decît un simulacru de lupte, ce se iscau între grupuri diferite.”

Copil drumeț, George Murnu „bate-n lung și-n lat” ținutul *Caterinei*, pînă la poalele *Olimpului*, însoțeste de pe malurile stîncose, abrupte atît râul *Tripodam*, cît și urcușul pitoresc, prin făgetul cu desiș mare și întunecat cunoscut sub numele de *Agnandel*, apoi platoul *Ghizariei*, poposește, dinspre dealul viilor, la *moara lui Acriv* cu rîușorul *Leanovrohi*, zăbovind pe podișul *Dovra* pentru a sui, din nou, vechile vii *Paliambe*. În drumurile caravanei păstorești, George Murnu împreună cu familia se oprește pentru „apa limpede și bună de băut din satul în ruine *Marușa*.”

Transhumanța, impusă de nevoile pășunilor și adăposturilor, intrată în legendă, de multă vreme, e cîntată și ca o consecință

directă ce înrăurește viața păstorilor. Necunoscută unor popoare, familiară altora, preponderent mediteraneene, balcanice, aceasta dăinuie în copilăria poetului: „în fiecare an schimbau locuința, plecînd spre

Macedonia,
patria poetului homerid

munte la văratic, în străbuna casă din *Selia*, și coborau la iernatic în *Veria*, ducînd turmele pe câmpiile *Macedoniei* și *Traciei*.”

Iată cîteva versuri care, mai târziu, vor aminti poetului, plaiul de dor natal: „*Drept mari grămezi de galbeni s-așterne acum frunzișul/ Și culmi se-mbracă-n nouri și văi în strai de brumă/ Abia. zâmbește raza. în stropii desei ierbi/Și n rariștea pădurii s-arată un cîrd de cerbi./ Pe lungi cărări păstorii voinici cu ghebe-n spate/ Duc turme după turme spre câmpuri depărtate;/ Duios răsună n codri tălângi cu mii de graiuri./ Pustii rămase n urmă, plîng stănele pe plaiuri!*”. De altfel poetul își afirmă cu mîndrie originea sa din Pind, rememorînd pe lângă *Doxa*, piscul *Pirgului*, astăzi turnul un „aparent munișor” cutreierat în pruncie. Versurile următoare cîntă toate acestea: „Sub turnuri de stînci, adăpost de furtună/ Cuibare de vulturi se nalță șirag./ Durate de piatră ce culmea ncunună/ Cum fumul lor azi de departe mi e drag!/ Stă vatra mea, -ntemeiere străbună”. Muntele este și el o suavă amintire de familie, o adevărată cronică de familie.

Prof. drd. Liliana Mendrea POROJAN

Declarațiune

Supsemnatul Mitu Ghe. Ghe. maistor tâmplar pe vasul „*Inginer N. Vlasopol*”, declar următoarele cu privință la faptul de bătaie ce a intervenit între supsemnatul și numitul individ *Preda Vasile*, zis *Tigaie*, bucătar indentic pe același vas și țigan de origine etnică.

De nenumărate rînduri, supsemnatul fiind cam nervos din cauză că nu mai beau, lăsîndu-mă de alcool în urma aceluiași ulcer ce l am avut, dl. doctor *Buceanu* zicînd că dacă mai beau o lună, salutare și frăție cu mine, căci mor la sigur prin deces, - i-am atras atenția numitului bucătar, să termine cu glumele de prost gust ce mi le adresa în fiecare zi. aceste glume fiind chiar și înjurături ceea ce nu permit căci mama e moartă și tată n-am fiind orfan, ca fiu de părinte necunoscut.

Totuși numitul a continuat mereu înainte cu aceste glume inervându-mă într-un mod cît se poate de prost crescut.

Astfel în ziua de 6 februarie, anul corent, pe cînd mă aflam la pupa vasului unde lucram cît se poate de liniștit, bucătarul *Preda Vasile* a venit cu aceleași glume și cu o lingură în mîna, exprimîndu-se că în acea lingură mi-a adus să mînînc

un aliment foarte ordinar ca să mă îngraș și să mi se închidă cu această alifie ulcerul pe care îl posed cu acte în regulă avînd chiar și două radiografii.

La rugămîntea mea ca să mă lase în pace și să-și vadă de bucătăria lui căci altfel îi dau cu rindeaua în cap, numitul a

Tudor Mușatescu

început să rîdă făcînd fel de fel de semne cu lingura în regiunea gurii mele. Coprins de scîrbă și foarte inervat n-am mai putut să mă abțin și i-am răspuns printr-o înjurătură foarte modestă, de tîmăie, căci

nu m-am alegeat în viața mea de părinți, rugîndu-l să mă lase să lucrez. Nevoind a înțelege și ca să scap de el, am profitat de faptul că mă găseam la acea parte a vasului care se numește pupă, și am început a face și eu oareșicari glume și spirite în legătură cu această nomenclatură a vasului invitîndu-l să execute ceea ce spuneam.

Atunci el nemaivînd ce zice, s-a exprimat scuipîndu-mă pe mîneca hainei drept care foarte jignit și fiind în legitimă apărare, i-am dat cu rindeaua în cap, comițîndu-i numai o ușoară zgîrietură, afirmația sa că i l-am spart, fiind o mare calomnie ca dovadă că, în zece zile, acea zgîrietură s-a și închis, rămînîndu-i numai un mic semn ca să mă ție minte, iar cu ochiul vede mai bine ca-nainte.

Aceasta îmi este declarația pe care am scris-o cu propria mea mîna și pe care o suptiu și în fața lui Dumnezeu. Adaog că cuțitul pe care pretinde că l-am scos spre a-i spinteca organismul este o minciună, acest cuțit nefiind decît un modest briceag ce l port asupra mea ca un porcboner pentru cine se leagă de mine.

Semnat cu propria mea mîna,
Mitu Ghe. Ghe.
Maistor tâmplar

Pornind de pe treapta omului simplu și dând dovadă de o voință și o tenacitate ieșite din comun, Titu Bojin a urcat rând pe rând spinosul drum al consacrării fiind astăzi un om de cinste și un cetățean de frunte al obștii. S-a născut la 18 mai 1953, în satul Susani, comuna Traian Vuia, din județul Timiș și a urmat cursurile școlii primare în satul natal. În perioada 1968-1970 este elev al Școlii profesionale din Biled devenind mecanic de utilaje. După ce în anul 1977 este absolvent al Școlii Tehnice de maiștri din Cernavodă, tânărul, pe atunci, maistrul Titu Bojin se înscrie la Liceul Industrial Timișoara obținând diploma de bacalaureat în anul 1980. Între anii 1989-1993 este student la Universitatea de Științe Economice din Timișoara, iar după absolvirea acesteia își ia doctoratul în Științe inginerești, specialitatea inginerie civilă. În decursul vremii urmează diferite specializări dintre care amintim: curs de studii post universitare la Universitatea de Vest din Timișoara, specializare la Institutul de Științe Politice și Economice (4 ani) și cursul de management în domeniul agro industrial.

Vorbind de activitatea profesională putem spune că acesta a avut o ascensiune spectaculoasă. Pornind în anul 1970 de la simplu buldozerist și având un dezvoltat simț al respectului pentru muncă, Titu Bojin a fost maistrul, președinte de sindicat, primar al comunei Remetea Mare, director economic la S.C. Tibuc - SNC Bucovăț, apoi director economic la Romodet TMB SRL. Din anul 2001 devine director la Direcția Apelor Banat funcție pe care o deține și astăzi. Este căsătorit și are trei copii.

Titu Bojin este membru PSD Timiș ocupând funcția de vicepreședinte în această organizație.

– **Domnule Bojin, ați fost primar la Remetea și în perioada comunistă și post comunistă, care este diferența?**

– Vedeți e ciudat, în cea mai mare parte oamenii au rămas aceeași vorbind de ei fizic. Din punct de vedere al gândirii, al mentalității s-au schimbat. La Remetea Mare deși sunt aceeași oameni din trecut prin felul cum gândesc și se comportă ei sunt diferiți de cei de dinaintea Revoluției. Înainte era mai multă disciplină, era o anumită ordine. Astăzi, libertatea prost înțeleasă, dar și democrația pentru care îți trebuie o anumită educație, duce la o anumită nesupunere, dezordine, anarhie

„Directorul Titu Bojin, împreună cu președintele României, Ion Iliescu”

uneori. Ca primar a fost la fel de greu și atunci și acum. Să vă spun de ce. De el depind în bună parte rezolvarea problemelor importante la nivel de comună.

Portret
în oglindă

TITU BOJIN

Și pe oameni îi interesează strict rezolvarea problemelor pe care le au. Pentru femeia simplă de la țară nu are importanță cine e la putere și cine conduce. Ea vrea să plătească taxe mici, sau deloc, să ducă o viață decentă și să-și vadă în liniște de casa și gospodăria ei. A fost greu ca primar în co-munism pentru că eram între ciocan și nicovală. Nicovale erau oamenii cu problemele lor de fiecare zi, ciocanul forța conducătoare, iar eu ca primar trebuia să fiu liantul dintre ele, să fiu cel care le împacă și le duce la rezolvare...

După Revoluție problemele au rămas aceleași. De data aceasta m-am luptat cu acuta lipsă de fonduri și uneori de înțelegere din partea celor care trebuiau să mă ajute.

Concluzia este că a fi într-o funcție de conducere nu a fost ușor nici înainte, iar astăzi este destul de greu.

– **Ce înseamnă munca pentru dumneavoastră?**

– Ce-aș putea să spun că înseamnă munca pentru mine, când ea mi-a dat tot ceea ce am? Eu am un respect deosebit pentru muncă, un adevărat cult aș putea spune. Pe vremea când eram simplu buldozerist însemna trezirea în zorii zilei și truda până noaptea. Prin 1970 lucram la lacul de acumulare de la lanova.

Munceam zi lumină și înnoptam într-un vagon de dormit. Dar câștigam atunci șase, șapte mii de lei, mai mult decât chiar un director, care, nu câștiga mai mult de patru cinci mii. Astăzi, munca pentru mine înseamnă aceeași trudă de 12 - 14, uneori 16 ore pe zi. Asta înseamnă să muncești. Totul este într-o conti-nuă mișcare, prefacere, iar timpul nu stă în loc.

– **V-a deveni Bega un canal navigabil?**

– În mod sigur, da. Depinde de noi dacă acest lucru se va întâmpla mai devreme ori mai târziu. Trebuie să fim foarte mari pentru acest proiect. El se numește: „Bega navigabilă – un vis frumos al bănațenilor”. Este un proiect de viitor. Deocamdată dispunem de 22.000 Euro pentru realizarea unui studiu al acestui proiect.

A consemnat
Petru Vasile TOMOIAĞĂ

Ștefan Bănuțescu, vorbind, în vara anului 1968, la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu”. În dreapta lui, Paul Schuster; în stânga: Paul Everac, Al. Alivasiuc, Dimitrie Stelaru și Petru Manoliu

★ TEATRU EXTREM DE SCURT ★

INTEROGATORIU

INCHIZITORUL: Giordano Bruno, recunoști faptele de care ai fost acuzat?

GIORDANO BRUNO: Recunosc faptele, dar nu recunosc că aceste fapte ar fi rele.

INCHIZITORUL: Perfect. Și eu recunosc că pentru faptele tale vei fi ars pe rug, dar nu recunosc că acest lucru ar fi rău.

DUMITRU SOLOMON

Telegramă fără răspuns

În anii boemiei studențești, o seamă de scriitori tineri (azi puțin mai trecuți) se întâlneau săptămânal, mai bine zis toată săptămâna, în camera poetului Grigore Hagiu. El era posesorul fericit al unei odăi plasată la subsol și botezată pretentios „garsonieră”.

Cercetată cu asiduitate, odăița adăpostea uneori 7-8 tinere speranțe ale literelor și penelului (pe vremea aceea legătura dintre plastică și poezie era mai strânsă), speranțe care dormeau în comun, schimbau idei în comun și consumau în comun.

Astfel se face că într-o dimineață, când ultimele provizii solide și lichide se duseseră pe apa sâmbetei, Nicolae Velea, de serviciu în ziua aceea, se ridică în capul oaselor (cap cioplit în rădăcina noduroasă a unui copac, vorba nu știu cărui critic) și anunță sentențios:

– Copiii, treceți la micul dejun !

Buimaci și neconvinși de valabilitatea invitației, se urniră din culcușul inspirației nocturne cei câțiva pensionari întâmplători gata să ingurgiteze chiar și cuie. Se aflau de față Fănuș Neagu cu jumătate din gabaritul actual, slab ca un fachir proaspăt inițiat, Nichita Stănescu, blond și cu nostalgia mahalalelor ploieștene, Grigore Hagiu, proprietarul pensunii, care se buluciră în jurul unei scânduri cu pretenție de masă. Aici se odihnea tocată „ca la rațe” o sănătoasă varză de care făcuse rost abilul nuvelist.

– Luați vârzica, fără sare, fără ulei, dietetică, are vitaminică !

– Asta-i tot ? a întrebat cu glas de pescar păcălit Fănuș.

– Plus apică ! a completat generos Velea.

A venit un moment de ezitare, secunda în care se iau marile hotărâri, dar, cum nu aduce anul ce aduce ceasul, se deschide ușa și năvălește vijelios prozatorul pripășit în Ardeal, Pavel Aioanei, alintat Trașcă, purtând de mâner o ciudată ladă

destul de voluminoasă pe care scria cu litere mari: nu mă răsturnați, fragil, alimente ! Nu l-au întrebat nici cum a călătorit, nici dacă plouă la Cluj, nici dacă a beneficiat de bere la vagonul de dormit.

– Ce-ai acolo ? au rostit decizi și într-un glas ca Trio Grigoriu pe vremea când se asortau la voce.

– Alimente pentru analiză !

Și începu să explice cum un Inginer de la o întreprindere alimentară din Cluj pe care-l cunoștea, îi încredințase în gară respectivul pachet pentru a-l duce la un laborator pentru controlul calității produselor.

– Ai nimerit ! Aici e laboratorul, desfă să controlăm !

Ziua începea bine iar lada conținea în afară de conserve cu sosuri picante, salamuri de iarnă, brânză de diverse sorturi și câteva sticle de spirt care urmau să primească calificativul controlului de calitate.

Meticuloși și rapizi, fericirii „controlori” au epuizat întregul conținut în mai puțin de o oră, (spirtul dres cu apă a durat trei zile), după care au căzut în reverii melancolice.

Într-un târziu, Pavel Aioanei a îndrăznit să întrebe, măcinat de curiozitate :

– Și ce-i spun eu inginerului când mă întorc la Cluj ?

– Nu-i spui nimic, îi dăm o telegramă!

Drept pentru care a fost compusă și trimisă următoarea depeșă concentrată: „Lada pierdut. Stop. Scuze. Stop. Trimiteți alta pentru analize” după care urma adresa exactă a laboratorului în care se pierduse prețioasa comoară.

Au trecut zeci de ani de atunci și nici până în ziua de astăzi încăpățânatul și norocosul inginer de la Cluj n-a dat vreun răspuns la telegrama cu pricina.

Mircea MICU

Din lumea plantelor de leac

Socul

Recoltare. Se recoltează tîpsiiile de floare atunci când ele sunt aproape complet deschise (e bine ca centrul să fie în boboc). Se vor recolta numai în orele fără rouă (de prânz). Floarea cu tulpina. Se pot recolta și fructele devenite negre.

Uscare. Se face așezând florile tîpsia în sus expunându-se la soare se scutură floarea pe hârtie curată și se mai lasă la soare o ambalează pentru conservare.

Întrebuințare. Florile și fructele ajută la transpirație și deci la elimi-narea toxinelor din corp, la reumatism iar ceaiul de fructe este și el ușor laxativ.

pe un singur strat cu puternic. După 4-6 ore oră după care se

Dr. Carmen POPESCU

SPORT • SPORT • SPORT • SPORT

Hochei pe iarbă

Este cu siguranță cel mai vechi sport de echipă. Cercetările istoricilor și arheologilor au dovedit că era practicat din antichitate pe actualele teritorii ale Egiptului, Greciei, Iranului (în vechea Persie se juca cu peste 4000 de ani în urmă). Primul club a fost înființat în Anglia în Blackhead în 1840. Prima întâlnire internațională a avut loc la Paris în 1900, între Franța și Anglia. A fost introdus în programul olimpic în 1908, înaintea constituirii federației internaționale (1924) la care sunt afiliate acum 82 de federații naționale.

Cel mai mare număr de jucători s-a înregistrat în India: 5 milioane, care activează în zeci de mii de echipe. Așa se explică – performanța aproape neverosimilă, după o pauză de aproape 16 ani – cea de a opta medalie de aur, cucerită de indienii la Jocurile Olimpice de la Moscova (1980), unde au realizat pe dreptunghiul de gazon adevărate dantelării hocheistice, dovedind nu numai subtilitate, ci și un spirit ofensiv care ar onora orice mare echipă de ... fotbal.

În hocheiul pe iarbă, care uneori se practică și pe iarbă sintetică, se va juca și în sală. Primul turneu de parchet, pentru jucătoare, a avut loc în Berlinul Occidental, la startul competiției fiind prezente echipe din Europa și din Asia.

Constantin IONCELESCU

Știați că...

- Falnicii molizi și brazi din Carpați (dintre care unii ajung la 40 m înălțime) sînt printre cei mai înalți din Europa? Recordul continental îl deține un brad înalt de 60 m, situat pe valea pârâului Arțag, afluent al râului Buzău.
- Pe platourile înalte de 2500 m din Sierra Nevada (S.U.A.) crește arborele mamut Sequoia, care atinge o înălțime de 150 m iar trunchiul are o circumferință de peste 40 m. În trunchi se poate face un tunel prin care pot trece simultan în sensuri opuse două camioane. Pentru a-l putea cuprinde sînt necesari 30 de bărbați cu brațe întinse. Pe trunchiul retezat se poate organiza un ring de dans pentru o orchestră și 30 de perechi de dansatori. Cheresteaua obținută atât din trunchi cît și din ramuri (au 20—30 m lungime și 2 m grosime) poate fi încărcată în 600 vagoane.
- Pe continentul Australia crește eucaliptul care poate atinge înălțimea de 165 m. Până la 90 m înălțime trunchiul nu are crengi, după care începe coroana ale cărei frunze în perioada secetelor lungi se aprind foarte ușor.
- Arborele de pâine al maimuțelor sau baobabul impresionează și el prin dimensiuni — înălțimea între 25—40 m și un diametru al trunchiului de 9 m. Are un lemn moale care păstrează o mare cantitate de apă. În perioada secetoasă elefanții însetați rup bucăți din trunchiul moale pe care le mănâncă potolindu-și setea.
- Printre speciile lemnoase se remarcă teiul, salcia, plopul, bradul, molidul. Cel mai ușor lemn este însă cel de balsa, ce crește în Anzii Cordilieri. Un metru cub al acestui lemn cântărește 40-60 kg.
- Sunt unele specii lemnoase foarte grele, încât puse pe apă nu plutesc, ele se scufundă. Cunoscutele sînt tisa, saxaulul, manglierul, lemnul de tic sau piptadenia africana din Africa tropicală a cărei greutate specifică este mai mare decît a apei.

Francisc CIPERA

Despre sănătatea publică

(urmare din pag. 1)

S-a făcut abuz de alcool (în majoritate, contrafăcut cu nume sonore: vodcă de caise, de cereșe, whisky, vinuri ... toate falsificate), au început să pătrundă o dată cu "moda" occidentală și țigările "proaste" și radioactive (neverificate tip Cernobil) sau drogurile de toate felurile și chiar SIDA.

Ce s-a întâmplat în sistemul sanitar și a producției de medicamente?

Datorită circulației libere în Vest, medicii și-au revendicat același statut cu cei de acolo... Cei buni au plecat, iar restul au început să prefîndă (la negru) onorarii să-și poată cumpăra limuzine și să trăiască decent. Între timp, datorită inflației dirijată de afară și dezastrului din economie, populația majoritară a început să trăiască tot mai prost, în aceste condiții, medicii (care nu-și puteau permite "statutul") au început afaceri" cu noua pătură privilegiată... farmaciștii. Aceștia au început (unii) cu vânzarea ajutoarelor, apoi cu importarea unor medicamente la limita termenului de garanție (importate cu circa 10% din valoarea inițială) sau cu medicamente greu vandabile în Vest, dar recomandate toate cu "căldură" de medicii "noștri".

Administrațiile de spital și-au deschis farmacii particulare sau chiar ferme particulare pentru "necesitățile" spitalelor. Astfel s-a ajuns ca în farmaciile spitalelor să nu se afle nici algalcalmin, iar în cele particulare, orice, dar la prețuri "inabordabile". Cum să nu protesteze bolnavii după "compensate" și "gratuite", când nu ne ajung banii de la buget. Dar cum s'ar putea ajunge, când în doi ani importurile au crescut de zece ori, de la 200 milioane dolari la 2 miliarde. O să mă întrebați, ce se întâmplă cu fabricile de medicamente?!

În primul rând, lor pentru a falimenta, nu li se permite să ridice prețul produselor farmaceutice la nivelul inflației și nici să-și dezvolte o rețea proprie de desfacere. Dar farmaciile spitalelor? Acestea nu au bani „cash” pentru medicamente, iar fabricile nu-și pot permite să mai dea pe credit. Atunci farmaciile private?

Aceștia prosperă... deși au pornit în 1990 de la zero. Azi au zeci de sedii ale lor, au medicamente în stoc de mii de miliarde și sume de încasat de la STAT, tot cam pe atîta.

La data de 1 iulie 2003, intră în aplicare, încă o lege ce îngreădește, producătorii interni (oricum mai ieftini și în general mai buni la calitatea medicamentelor), care dau de lucru la mii de români și îmbunătățesc balanța externă), protejând importatori și interzicând

producătorilor interni dezvoltarea rețelei de desfacere. O să mă întrebați, cum e posibil asta în criza „sanitară” în care ne aflăm!?

Păi ... noi românii, care n-am avut datorii externe, nu ne-a ajutat nimeni să vindem produse pentru a-și recupera împrumuturile (ca pe unguri, polonezi) ci ne au obligat să-nchidem mine și să cumpărăm cărbune din Polonia, să-nchidem „Comtim ul” și să importăm 60% din carne, etc. astfel că primii „bogați” din România au fost exportatorii. Așa că ei au impus regulile jocului...

Ei au stabilit câți mii de mc de lemn să tăiem (indiferent de consecințe: mediu, secetă, alunecări), cât țigări să rafinăm (adică 10 milioane tone la o capacitate de 38 milioane), câte combinate agro-alimentare să închidem, ce politică monetară să ducem (pentru ruina țării), ce sectoare să dezvoltăm (să tăiem fabrici noi și să le dăm lor ca fier vechi), cu cine să facem și să nu facem comerț (aducând România pe ultimele locuri din Europa) etc. Acum închidem fabricile de armament, vindem PETROM UL (ce dă anual un profit de 2 miliarde dolari) și BCR-ul (cu un profit anual de 1 miliard dolari) și avem cele mai mari prețuri din lume la medicamente.

Ce s'ar putea face totuși în condițiile în care banii din asigurările de sănătate nu prea ajung?

- Sprijinirea legislativă a producătorilor romani privați sau de STAT;

- Revizuirea listelor medicamentelor compensate și gratuite de așa manieră încât aceasta să cuprindă medicamente străine doar în cazul în care nu sunt medicamente similare românești mai ieftine sau egale ca preț;

- Instituirea unui impozit pe venit a medicamentelor în funcție de adaosul practicat;

- Utilizarea exclusivă pentru spitale a farmaciilor spitalelor de stat, iar profitul acestora ca și impozitul pe venit de la farmaciile private să fie utilizat tot la SĂNĂTATE;

- Utilizarea integrală a fondului de sănătate potrivit scopului pentru care a fost creat, alături de asigurările de sănătate;

- Sprijinirea producătorilor interni prin creditarea cu dobândă zero a stocurilor de plante medicinale;

- Sprijinirea producătorilor de plante medicinale (a căror suprafață s-a redus de la 60.000 ha în anul 1989 la 6.000 ha în 2003) și a producătorilor interni (a căror pondere a scăzut din anul 2000 de la 60%, la 20% în anul 2003

- în ce privește valoarea medicamentelor vândute).

Pactul cu diavolul

Ctitorul

Născut să-ntruchipeze lumina libertății Pe temelii străbune, aici lângă Carpați, S-a logodit prin fapte, spre binele cetății Cu soarta legendară a bravilor bărbați.

La cărma vicții noastre aflat cu neodihna Printr-un destin romantic de comunist și om, El știe să cuprindă și-ntr-o țară tihnă Și rostul viu de floare, al fiecărui pom.

El singur ni-i oglinda curată pentru visuri Și-așa cum peste lume rotește un apel Să nu se prăbușească pământul în abisuri, Înălță-n demnitate un românesc drapel.

Măsura noastră-n toate și dragoste supremă Și arhitect al păcii deschizător de zări, El lumii-ntr-o vorbă prin românească stemă Și-o face pretuită, ca țară între țări.

Reașezând în drepturi și cinstea și dreptatea La mândra ctitorie a României noi, El, Omul - Ceaușescu, veghează libertatea, Și definindu-i viața ne definim pe noi.

George ȚARNEA

„Carte frumoasă, cinstite cui te-a scris!”

Vără.

Primesc la redacție cartea de poezie a lui Emil-Florin Grama. Îl știam pictor, scenograf, publicist în domeniul artelor plastice, dar niciodată, grădinar al amăgirilor înalte. Citindu-l însă, m-am bucurat ca un copil lăsat slobod într-o bostănărie. Ascultați dumnea-voastră: "Pietre de râu copiii; apa trece / câte-o lespede norocoasă ajunge-n turla catedralei", ori, "O! atât de alb mă-ntâmpini / Totu-i alb la tine-n casă / Neodihna ta de muguri / Albi ca rochia de mireasă...". Emil Grama, prietenul meu care atunci când visează, doarme cu capul pe aripi de fluturi, este unul dintre puținii poeți tineri, iertați-mi pleonasmul, capabili să zidească un altar de sulfină la care, în ceasuri când melancoliile se-nvecinează cu disperarea, să înalțe

asta pentru că - țin să vă anunț cu toată buna cuviință - el cunoaște ca puțini, depărtările albastre unde se vindecă la ambele capete, rănile dragostei.

Emil Grama a fost, este și va rămâne artistul totdeauna măcinat de insomniile multîmbujorate: "Tu cine ești? Ce-mperechere zvektă / te-a hărăzit cu trupul de ulcior, / de-mi sapi în suflet o superbă deltă / cu unghiuntors, trufaș, către izvor?".

Poetul, care se simte condamnat la viață pe viață, va privi mereu și mereu, la noi, prin "oglinzile deformate cu rame de aur" ale poeziei. Iată de ce, "Zările m-au chemat / și nu m-am dus / păsările mi-au lins tălpile / și n-am intrat în valuri / Tu n-ai făcut nici un semn / Și m-am târât la picioarele tale".

Vasile TODI

Dacă...

Dacă și azi te mai ador, Nu știu zău cu ce am greșit Ca să mi fie atât de dor Să-ți văd chipul negreșit.

De mi citești în ochi clipirea Unei zile nmugurite, Vei simți din nou iubirea Patimii înmărmurite.

Dacă vocea ta măiastră Este o amintire fastă, Nici o floare din fereastră Nu a fost ca tine castă.

Dacă viața este fumul, Amintirea e parfumul.

Aurel JICMAN

Carol al XII-lea Un războinic al Nordului

Din atâția împărați ai Romei, ai Sfântului Imperiu, din atâția sultani, califi, papi și regi sunt puțini cei a căror nume și viață merită a fi reținute și respectiv povestite: restul se găsește în tabelele cronologice. Un astfel de personaj este și Carol al XII-lea, regele Suediei.

La sfârșitul secolului al XVII-lea, Suedia avea o populație de aproape 4 milioane de locuitori. Regele suedez stăpânea un ținut cu mult mai mare decât cel de astăzi, întinzându-se din Finlanda și Livonia (regiune istorică ce cuprindea teritoriul actual al Letoniei și Estoniei capitala fiind Riga) până când pe teritoriul german în ducatul Bremen și o bună parte din regiunea Pomeraniei. Era o țară întinsă și bogată.

Din căsătoria regelui Carol al XI-lea cu Ulrica-Eleonora, fiica regelui Danemarcei, se naște la Stockholm, la 17 iunie 1682, Carol, moștenitorul tronului suedez. Educația primită este cea obișnuită. De timpuriu, tânărul este atras de cai, de exercițiile violente, demonstrând o voință și o rezistență fizică excepționale. Și-a însușit limba franceză și latină, pe ultima vorbind-o curent. Avea doar 11 ani când își pierde mama, tatăl murind patru ani mai târziu. Carol devine rege la ... 15 ani.

Regența unui consiliu condus de bunica sa, Edviga-Elonora de Holstein, văduva lui Carol al X-lea, nu îl convinge și o va îndepărta la numai câteva luni, instaurând o domnie absolutistă. S-a încoronat în decembrie 1697, la Stockholm, și nu la Uppsala, ca majoritatea

Orașul Stockholm în secolul XVIII

regilor Suediei începând din secolul XVI. Și-a luat singur coroana din mâinile arhiepiscopului, iar la sfârșitul ceremoniei s-a avântat pe robul său cu o mișcare atât de năvalnică, încât coroana i a zburat de pe cap.

Orașele cad unul după altul

Tinerțea și lipsa de experiență a regelui îl incită pe vecini la reluarea sau apacarea de teritorii. Se naște astfel coaliția saxono-danezoră, care va genera apoi „marele război nordic”.

Dacă la începutul domniei, Carol era aproape indiferent la problemele țării, la 18 ani, comportarea i se transformă bruscă: la o parte distracțiile tineretii, numai războiul contează...

Prima sa acțiune a fost însă una de ajutor dat ducelui de Holstein, atacat de danezii lui Frederic al IV-lea (1699-1730). Ea se soldează cu un tratat de pace avantajos pentru Carol și liniștea ducatului prieten (1700). În acest timp, intră în scenă și un alt adversar de proporții al regelui suedez, Petru I al Rusiei (1682-1725), supranumit „cel Mare”. Oastea rusă asediază orașul Narva (pe teritoriul actual al Estoniei). În condițiile grele ale lunii octombrie cu ger și zăpadă, apărătorii orașului au rezistat până la apariția flotei suedeze de 200 de vase, în noiembrie.

La primul atac al armatei nordice, rândurile soldaților ruși s-au spart în debandadă. Înșiși Carol lupta călare în fața oamenilor săi. În focul luptei, calul i-a fost omorât. Un glonte rătat, fără să-l rănească, s-a oprit în faldrile complicatului său guler. Semn divin, s-au grăbit unii să-l catalogheze!

Generalii ruși Dolgoruki, Golovkin și Fedoroyici se predau, fiind primiți cu multă poliție de regele învingător. Soarta părea să-i suradă. În primăvara următoare, Carol și-a îndreptat atenția și spre cel de-al treilea adversar, August al II-lea, Elector de Saxa, ales rege al Poloniei (1697-1704, 1710-1733). El atacă Polonia înainte ca August să primească ajutoarele rusești conform tratatului încheiat între ei și Petru I pe râul Dvina. Cum vântul sufla de la nord spre sud, Carol ordonă aprinderea unor cantități mari de paie umede, pe care le încarcă în bărci. Fumul a redus la zero vizibilitatea, așa că armata venită din Saxonia pentru a și ajuta electorul, devenit și rege al Poloniei, este repede învinsă. Adversarii nu au putut observa nici locul, nici momentul trecerii suedezilor peste râu. După victorie, Carol își adună ostașii și a înaintat înspre capitala ducatului Curlandei, Mittau, neîntâmpinând nici urmă de rezistență orașele predându-i se unul după altul.

După stingerea dinastiei vestite a Jagellonilor (1572) statul polonez devenise o republică nobiliară („Rzecz-pospolita Polska”). Dieta, după victoria lui Carol, se înverșuna împotriva lui August al II-lea și vota alegerea unui nou conducător. Electorul de Saxa

încearcă să-și aperse tronul, dar intervenția lui Carol, ajuns la 5 mai 1702 la porțile Varșoviei, grăbește sfârșitul. Ciocnirea dintre cei doi are loc în iulie același an, lângă Kliszow, între Varșovia și Cracovia. Chiar dacă armata saxonă era aproape de două ori mai numeroasă decât cea suedeză, victoria a fost de partea celei din urmă.

În sfârșit, Suedia se putea bucura de pace...

Cum în primăvara anului 1704, dieta poloneză declarase tronul vacant, un sfătuitor al lui Carol încearcă să-l convingă să predea tronul polonez. Răspunsul regelui suedez a intrat în istorie: „mi face mai mare plăcere să ofer o coroană decât să o iau”... Și astfel, mult disputata coroană ajunge la un aproape necunoscut, pe numele său Stanislas - Leszczyński, remarcat de Carol al XII-lea în timpul lucrărilor Dietei drept un tânăr blând, înțelept cu o figură de băiat cuminte.

Prietenul regelui suedez este ales rege în iulie 1704 protectorul său acordându-i și fondurile necesare pentru refacerea țării și a armatei.

Într-o ciocnire în forță între cele două oști ale actualului și fostului rege al Poloniei, Stanislas are câștig de cauză, iar în octombrie 1705, împreună cu soția sa, Charlotta Opalinska, este încoronat - la Varșovia (era o excepție deoarece regii Poloniei erau încoronati la Cracovia).

Visul Poltavei

Între timp, profitând de neatenția suedezilor, Petru cel Mare asediază și cucereste Narva, în august 1704, oraș situat prea aproape

de rușilor 8 000 de care cu alimente, îmbrăcăminte și întregul tezaur al armatei suedeze. Sorții nu se mai arătau atât de binevoitori...

Iarna anului 1708-1709 a fost foarte geroasă. Armata suedeză se reducea doar la 24 000 de oameni. flămânzi și suferind de frig. „Generalul iarnă” învinsese. În aceste condiții, Carol ia legătura, prin emisari, cu sultanul otoman, smulgându-i promisiunea vagă a unui ajutor armat împotriva rușilor. Ion Neculce nota astfel nerespectarea promisiunii otomane: „Turcii și tătarii tot cu minciuni l-au purtat pe Cifed și nu i-au mai dat ajutor”.

Carol, în fruntea suedezilor și a polonezilor asediază orașul ucrainian Poltava la sud vest de Harkov. Orașul se apăra cu vitejie așteptând sosirea armatei ruse de 70 000 de oameni, conduse de țarul Petru, oștire de data asta bine echipată, ordonată, disciplinată, după modelul văzut de țar în Occident. Acum suedezii nu îl mai au în frunte nici pe regele lor. Rănit de un glonte în laba piciorului, el a comandat de pe ... brancardă.

Bătălia de la Poltava, una dintre cele mai importante din întregul secol a avut loc la 8 iulie 1709. Carol și-a împărțit armata în două ca să-i atace pe ruși din flanc, dar țarul trimisese pe credinciosul său prinț Mensikov cu un corp de oaste pentru a împiedica jonchiunea. După lupte sângeroase armata suedeză a fost distrusă și Carol silit să fugă.

Marea fugă

Dezastrul a fost total. Zecile de mii de prizonieri suedezi au fost trimiși să populeze Siberia iar cazacii lui Mazeppa au fost executați până la unul. Țarul a cucerit Viborgul și Carelia de la finlandezi, condiționând viitorul ajutor pentru August, fostul rege al Poloniei, de cedarea întregii Livonii. Încet, incendiul european stârmit de suedezi se stingea.

Sfătuitorul lui Carol, contele Piper, moare și el în detenție, la Moscova. Regele suedez pierduse într-o singură campanie fructul a noua ani de războaie. Visul Poltavei se transformase în adevărat coșmar.

Învinsul, însoțit de numai 500 de oameni, fuge timp de cinci zile spre sud intrând pe teritoriul Imperiului otoman, condus pe atunci de sultanul Ahmed al III-lea (1703-1730). Atinge Nistrul și se oprește în orașul Tighina cu dorița de a se stabili aici. Cu toate că era creștin, învins și fugăr, regele Suediei este primit destul de bine de înalta Poartă. Rana îi este îngrijită de cei mai buni medici și i se pune la dispoziție în afara orașului, un splendid cort unde au fost cazați toți însoșitorii lui. Între timp moare și hatmanul Mazeppa de bătrânețe la vârsta de 70 de ani. Carol este din nou singur.

Și în Polonia situația se schimbase. Domnia de circa cinci ani a lui Stanislas a luat sfârșit prin întoarcerea regelui August. Înșiși Suedia era acum atacată. Regele Danemarcei debarca în fruntea unei armate de 17 000 de oameni, dar este învins de populația care s-a ridicat ca unul împotriva invadatorului.

Viața sedentară nu era deloc pe placul lui Carol, ce pândea orice posibilitate de reaprindere a flăcării războiului. A crezut că se ivește ocazia odată cu bătălia de la Stănelești, din iulie 1710, dintre Petru cel Mare, aliat cu Dimitrie Cantemir, și oastea otomană. Plecând de la Tighina în mare grabă, Carol ajunge la Iași abia după încheierea ostilităților și a tratativilor de pace.

Cu toate insistențele sale, turcii refuză deschiderea unui nou conflict cu rușii. Era considerat inoportun. Până la urmă, pentru a înceta cu atât de insistente belicoase, lui Carol i se aprobă solicitarea de a se întoarce acasă cu o suită de 7 000 de oameni. Temându-se să

călătorească prin Polonia și simțindu-se jignit că era invitat cam dur să părăsească teritoriul otoman, el se decide să mai rămână. Se ajunge astfel la adevărate scene de violență între oamenii lui și otomanii ce primiseră ordin să-l evacueze.

În februarie 1713, Carol împreună cu prietenul său, fostul rege al Poloniei, Stanislas, făcut și el prizonier, este trimis spre Adrianopol și instalat de armata otomană într-un mic oraș, Demotica, unde va și rămâne, uitat, în pline

frământări politice de la Poartă, timp de 11 luni. În sfârșit, convoiul suedez de întoarcere acasă a pornit la 1 octombrie 1714. Carol a trecut prin Târgoviște, unde și-a părăsit suita turcescă, continuându-și drumul aproape singur prin Ungaria, Moravia, Bavaria, spre Germania de Nord. După această cursă, la 21 noiembrie 1714, a ajuns în portul baltic Stralsund, unde a fost primit cu respect de generalul comandant. Aici a trebuit să i se taie cizmele, pentru că nu se mai descălțase de 14 zile. Acest adevărat periplu s-a rememorat și în anul 2000, convoiul suedez atingând din nou și plaiurile noastre, el fiind primit cu pâine și sare de orașele prin care a trecut fugarul rege nordic.

Sfârșitul ilustrului cap încoronat a fost în aceeași linie a vieții sale zbuciumate. Reîntors într-o Suedie sărăcită și golită de bărbați, iar pe deasupra amenințată din toate părțile, Carol ordonă mobilizarea unei armate, impune biruri grele și contractează împrumuturi înrobitoare. Nimic nu trebuia precupețit pentru a-și salva țara.

Dar, spre surprinderea întregii Europe, în loc să și-o aperse, el trece la atac, plecând în martie 1716 cu 20 000 de oameni spre Norvegia, dorind să realizeze cucerirea întregii țări în numai câteva luni. A trebuit să renunțe, din cauza apropierei unei armate daneze. A revenit în octombrie 1718. Armata sa număra acum 60 000 de ostași. Parcă se reîntorcea timpurile de glorie. Dar puțin după începerea asediului celui mai important punct fortificat orașul Fredrikshald (astăzi Halden), în seara zilei de 30 noiembrie 1718, în timp ce dădea ordine unei baterii de tunuri, primește un glonte în tâmpla dreaptă. Mâna dumezească nu a mai fost deasupra sa.

Astfel s-a sfârșit Carol al XII-lea, la vârsta de 36 de ani și jumătate, în Suedia se putea instala pacea. Pe care o va regăsi și regele ei, înmormântat în biserica Riddarholmen, un adevărat Panteon național.

Mihai CONRAD

*Repede mai trece
veacul... Pare neve-
rosimil că de la*

nașterea lui Richard Sorge, nume de legendă al spionajului, s-au scurs 105 ani. Pentru cei care nu au auzit totuși de Sorge, să spunem doar că meritul principal al agentului sovietic aflat la Tokio a fost acela de a fi informat Moscova că japonezii nu vor declara război U.R.S.S. până în primăvara lui 1942, ceea ce i-a permis lui Stalin să disloce din Extremul Orient 26 de divizii. 16 dintre ele au luptat pentru apărarea Capitalei, în toamna și iarna lui 1941, câștigând înfruntarea cu Wehrmachtul. Cu gândul la Sorge, Stalin, într-un cerc restrâns, afirmase că serviciul de informații militare dispunea la Tokio de un spion a cărui eficiență făcea cât un corp de armată, dacă nu cât o armată întreagă. Ceea ce nu l-a împiedicat pe „tătuc” să sacrifice un asemenea om. Sorge a fost spânzurat în închisoarea Sugamo, la 7 noiembrie 1944.

Încă din 28 decembrie 1940, din sursă Richard Sorge, Kremlinul afla că „Germania și-a concentrat la granițele de răsărit, inclusiv în România, 80 de divizii”, iar la 20 iunie 1941, că „ambasadorul german Ott mi-a spus că războiul dintre Germania și U.R.S.S. este inevitabil”.

Ignorarea acestor informații a fost o gafă atribuită lui Stalin. Un Sorge viu putea deveni un pericol pentru mitul tătucului salvator al patriei. Așadar, el trebuia eliminat. Afirmatia aparține profesorului japonez Kaidzi Kasama, participant la un recent simpozion desfășurat la Moscova, în organizarea Institutului de istorie militară al Mini-sterului Apărării din Federația Rusă și Centrului nipono-rus de cercetări istorice, reuniune consacrată exclusiv personalității spionului sovietic. Există încă pete albe în activitatea lui Richard Sorge. Dovadă că la

Spionul unu și jumătate

la Beijing.

„Activitatea lui Sorge a început în Extremul Orient - scria generalul MacArthur - dar nu s-a încheiat la Tokio. El a dat informații de valoare unică despre războiul din China, despre situația din Manciuria, despre politica internă și externă a Germaniei, Japoniei, Italiei, S.U.A., Marii Britanii, despre situația din Indochina”.

Intrucât spionajul german a folosit informațiile sale, emise de la Tokio, Sorge a fost considerat un agent dublu. Walter Schellenberg a susținut că șeful lui, Reinhard Heidrich, știa despre legăturile lui Sorge cu Moscova, despre trecutul lui comunist, dar continua să-l folosească drept o sursă prețioasă. El a furnizat Berlinului - scrie Schellenberg - prognoze precise și informații de calitate.

Este de înțeles reacția negativă a autorităților germane la arestarea spionului de către poliția niponă. Serviciile secrete germane nu au mai dispus de un bun informator la Tokio.

Dar dacă Moscova știa că Sorge lucrează și pentru Berlin, Berlinul nu știa că el continua să lucreze și pentru Moscova. Așadar, au tras concluzia participării la reuniunea Sorge, „am putea să nu-l considerăm un spion dublu, cum îndebste se afirmă, ci un spion unu și jumătate”. „Nu a existat nici un singur caz când Sorge să fi încercat să inducă în eroare serviciile secrete germane, scria Schellenberg. Dacă ar fi făcut-o, l-am fi lichidat.”

Berlinul l-a crezut. Nu și Moscova. Drept răsplată că a salvat o, l-a lăsat să piară. Mitul era mai puternic decât realitatea.

Moscova s-a hotărât să aibă loc și următorul colocviu Sorge,

FI. DOLGHIN

ORGOLIU SI CIVILIZATIE

EMIL CIORAN

Apașunile fără orgoliu nici nu trăiesc, nici nu mor. Existența lor e searbădă și nulă căci nu cheltuiesc decât nimicul umilinței lor. Numai pasiunile le-ar putea scoate din soarta omogenă. Dar pasiuni nu au.

Un popor simplu și cinstit nu se deosebește de plante. Violând natura crești peste legea ta firească și exiști efectiv, prăbușindu-te. Tot ce pleacă din orgoliu e de scurtă durată, iar intensitatea infinită răscumpără micimea vremii.

Când mă întorc cu ochii spre actualitățile trecutului, din tot ce a fost nu mă încântă decât epocile de mândrie monstruoasă, de provocare gigantică, de nefericire triumfală în care spiritul sătul de putere își lecuia sașietatea în căutarea unor și mai mari puteri. Își închipuie cineva ce se petrece în conștiința unui senator român. Atâta patimă de stăpânire și de bogăție a epuizat vertiginos un neam. Dar atât de puțin cât a trăit a întrecut prin tărie veșnicia neamurilor anonime. Iubirea de bani, de lux, de viciu, aceasta-i civilizația.

Pentru senatul român, Roma era mai mult ca lumea. De aceea a dominat-o, a umilit-o, a înfrânt-o.

Un popor și mai ales un ins nu creează decât refuzând ce nu e el, neînțelegându-se decât pe sine.

Pricepând pe alții devii gelatină, înțeleaptă și cuminte. Dar nu mai zămislești nimic. Comprehensiunea e mormântul individului și al colectivității ce nu se mișcă decât cu ochii legați, cu simțurile-n fierbere.

Primum la redactie

Noul volum de poezie semnat de președintele Uniunii Scriitorilor Aromâni din Macedonia domnul Dina Kuvata, trimis redacției noastre, ne-a onorat și ne-a bucurat deopotrivă. Pe pagina de debut a cărții, domnia sa a scris:

Peptu Foata Românilor
Le prețuim, prețuim
Le mult în comunitățile
Bomonești, ani mulți de
aparitie. Dina Kuvata

Conflict între SUA și UE?

Frării periclitază din toate timpurile pacea universală - un bun comun de mare preț - în speranța unor avantaje materiale sau spirituale și obligă Imperiul, pe hegemon să intervină, să reinstaureze cu forța armelor pacea imperială. Așa este de la Pax Romana la Pax Americana. După al doilea război mondial s-au format două Imperii, cel protestant, romano-catolic, capitalist, individualist, al "binelui" și cel ortodoxo-comunist, colectivizat, al "răului", sau invers, din celălalt punct de vedere. Fiecare Imperiu își făcea ordine fără menajamente în "Lagărul" propriu, dar ele se întâlneau periodic și pașnic la masa tratativelor Națiunilor Unite. 1989 Moscova renunța la doctrina ortodoxo-comunistă și Rusia, este cooptată din nou în rândul marilor puteri (G 8). După atacul terorist de la New York și Washington, se termina însă perioada de tranziție spre lumea unipolară. SUA constată că această ocazie că 60 de țări care periclitază pacea universală sunt ireponsabile și intervine militar în Afganistan și Irak. ONU, Franța, Germania și Rusia nu sunt însă la nivelul așteptărilor imperiale anglo-americane. Ben Laden, Hussein Saddam sunt înlăturați pentru a preîntâmpina consolidarea puteri unor aștători la acte de terorism sau război și SUA reinstaurează cu forța

armelor pacea în folosul tuturor. Totuși ONU, Moscova ca și UE, a acceptat cu greu poziția de spectatori la pacificarea din Balcani și mai ales din Orientul Apropiat. În UE iese la iveală lipsa de coeziune. Anglia are relații speciale cu SUA. Italia, Olanda, Spania erau pentru intervenția în Irak, Germania și Franța împotriva. Chiar și după războiul fulger și victorios mai plutește în aerul "Europei vechi" aspirația la o contrapondere la hegemonul unic. Nimic mai greșit argumentează însă tot mai multe voci autorizate și mult mai realiste. Germanii de vest sunt organic mai legați de americani decât de ruși, iar cei din est au optat și ei pentru occident, când au avut șansa. Oricum, din punct de vedere militar, pentru toată lumea, o cursă a înarmării între SUA și UE este nu numai contraproductivă, dar și absurdă. Pe când concentrarea asupra extinderii și consolidării politico-economice a UE va duce implicit la dezvoltarea relațiilor, la o cooperare multilaterală SUA UE, beneficiază la long pentru toți, dar mai ales pentru pacea universală. Opțiunea românilor pentru SUA și UE, chiar dacă apar fricțiuni ca în cazul Irakului, e de bun augur. Pe plan extern România e pe drumul cel bun.

Prof. dr. Viorel ROMAN
consilier academic la Universitatea din
Bremen - Germania

COLTUȘUL POEZIEI BĂNĂȚENE

«Mândră țară îi Banatul»

Roata...

D-asupra dă ceriu' gol
Ca scăpată din pistol
Vine roata vicodol
Rupe târșu la ocol.

Tot dripeșce, săre, calcă
Zboară-n crenjili la salcă
Bui-n drum, treșe-n poceacă
Și zdrobeșce, nu să joacă
Dân ce steauă roata pleacă?
Șape spiță din butuc
Ca năluca o tăt duc.
Roata-i surdă, roata-i oarbă,
Spulberă poșori dă iarbă
Roata-i oarbă, roata-i surdă
Calcă mănzu și-l îmburdă.

O vegem... de parcă nui...
Uice o-n nuc
Ba-i în gutâi
O-n bucfari la glasu-ntâi,

Volburată din năplazi
Calcă mâne, ieri și azi,
Lasă urme pă obraz...
Și iar vine și să dușe
În morminți pă căce o crușe...

Mai vegem și roată soră
Roata-n brâu și roata-n horă,
Roata-n cearcănu' dă lună
Și în concii la maica bună.

S-a băgat în apă toată
Ș-a ajuns la moară roată;
Acolo cu alce roți
Ea, ne mașină pă toț!

Marius MUNTEANU

Vizită la redacție

Aflându-se în vizită de lucru în România, ministrul sănătății din Albania domnul Ianas Poci (foto dreapta), ne-a onorat vizitându-ne la redacția noastră din Timișoara. Ghidul său, domnul Francisc Cipera - administratorul gazetei noastre - i-a prezentat în așa fel orașul, încât la plecare, domnia sa, și-a exprimat dorința de a reveni în capitala Banatului, unde, se păstrează încă urme celebre ale aromânilor porniți spre patria mamă în secolul al XVIII-lea din chiar sudul Albaniei.

Legendă sau adevăr

Linotopi, important târgușor aromân în epoca înfloririi Moscopolei, către sfârșitul secolului al XVIII-lea. La poalele munților Gramoste, din sud-vestul Macedoniei, în Albania de azi. Face parte dintr-un faimos grup de așezări aromâne din regiune, cântate de poeți, între care - în afara amintitei Moscopole - mai menționăm: Șipisca, Gramoste, Nica, Niculița... A suferit mult și acest târgușor, în urma repetatelor lui devastări din partea hoardelor arvanito-musulmane, ale lui Ali-Pașa din Tepeleni. Cu peste 20 de ani în urmă, prin 1972, remarcabilul poet și prieten al meu care a fost Nida Boga (semna, ca istoric: L. T. Boga) îmi semnala, într-o scrisoare, pe care bineînțeles că o păstrez, următoarele: „Un prieten din București (eu locuiam atunci în Ploiești, iar poetul la Vaslui) mi-a trimis fotografia minastirii din satul Linotopi, azi în Grecia. S-ar fi publicat și pisanția minastirii, cu litere grecești, dar cu textul aromânesc următor: «CARI VA S VINĂ ȘI VA SI S-ÎNCL'INĂ CU EVLAVIE, LA AESTĂ BISEARICĂ, DUMNIDZĂ VA S-L'I AGIUTĂ. 1426.» Biserica a fost ridicată de aromânii din Linotopi în anul 1426 deci, cum sta scris pe frontispiciul ei interior. Revista grecească «Makedonia» (corect: «Makedoniki Zoi» - Viața Macedoniei, n.n.) a publicat fotografia bisericii și textul pisaniei!”

Poetul îmi făcea cunoscut că textul de mai sus a fost transcris numai, din păcate - și nu fotografiat.

Revista în chestiune, din Salonic, îl avea ca director, pe atunci, pe Dl. CI. Țurcas, aromân de origine, care n-a răspuns întâmpinării noastre scrise (ori poate că nici n-a plecat misiva noastră într-acolo, ceea ce era obișnuit în anii dictaturii comuniste de la noi). La aceeași publicație mai lucra un alt aromân, cercetătorul-filolog, Dl. Socrati Liacu, adept al teoriei vlahofoniei aromânilor, socotiți a fi greci la origine, stupida cunoscută teorie, cunoscută mai ales de la academicianul atenian, Keramopulos, combătut cu măiestrie de Th. Capidan.

Nici de la Dl Liacu nu s-au putut obține informații suplimentare în problema inscripției. Deși, în afară de noi, Dl S. Liacu a mai fost solicitat în acest sens, dar tot fără succes, și de regretatul nostru cărturar filolog, Tache Papahagi.

Nida Boga îmi transmitea, într-o altă scrisoare, din același an 1972: „El, Liacu a adus vestea inscripției în chestiune, publicată în revista «Makedonia» a cercetărilor macedonene, cu ocazia publicării unor articole privitoare la icoanele și zugravii de icoane originari din Linotopi. Biserica are hramul «Sfântul Zaharia»”.

Potrivit Dlui Socrati Liacu, o copie a inscripției „s-a trimis la mitropolitul Athenei, iar alta la Patriarhia din București, prin ambasadorul român” din capitala Greciei - cum preciza poetul și istoricul riguros, L. T. Boga, în scrisoarea sa, de asemenea la dispoziția mea.

Alte informații, mai detaliate și mai sigure nu s-au putut obține nici de la Dl Liacu, și nici de la cele două înalte instanțe ecleziastice, din Atena și din București. De ce oare!?

Altminteri, revista din Salonic, „Makedoniki Zoi” publică, în numărul său din februarie 1972, două excelente pagini color ale minastirii (bisericii) „Sfântul Zaharia”, din Linotopi, și ale interioarelor ei... Pisanția însă... Mister!

Oare, de ce să fi dat înapoi Dl Socrati Liacu, după ce, nesilit de nimeni, semnalase atât de importantă inscripție pentru noi?!... O inscripție ce ar preceda, cu aproape un secol, Scrisoarea lui Neacșu din Cîmpulung Muscel, datată 1521 numai!

Personal, am sesizat conducerea Uniunii Scriitorilor - cea din 1972, dar și cea de după decembrie 1989, fără rezultat însă. Aceștia din urmă m-am adresat chiar în plenum Adunării Generale a Scriitorilor, când am cerut să fie trimisă o delegație oficială, de 2-3 scriitori, pe firul relatării de față, la Salonic, la Linotopi, și la Atena. Zadarnic, însă! Poate că între timp, inscripția va fi fost și distrusă deja, mai ales ca în acest sens există o îndelungă tradiție... Doamne, câtă blestemată inerție la noi! Poate că niciunde altundeva în lume...

Hristu CÂNDROVEANU